

1

‘Witte wijn. Koude witte wijn... Heb je dat?’ Louis kijkt het meisje met het losjes opgestoken blonde haar aan en hoopt dat zijn vraag niet al te wanhopig heeft geklonken. Ze kijkt naar hem en lacht vriendelijk.

‘Natuurlijk, meneer Koch. Een glas witte wijn.’

Ze kent zijn naam. Dat verrast hem. Ze maakt meteen aanstalten de gedimd verlichte ruimte weer te verlaten.

‘Mag het misschien een fles zijn?’ vraagt Louis nog voordat ze de deur uit gaat. Het meisje kijkt over haar schouder en glimlacht. ‘Natuurlijk... Een fles chardonnay dan?’ Louis knikt kleintjes en glimlacht terug. ‘Ja, er komen zo nog, eh... meer mensen.’

Het meisje verlaat in stilte de ruimte. Eerder schrok hij enorm toen ze bij binnenkomst de deur keihard opengooide, waardoor die met een klap tegen de muur knalde. Louis’ hartslag zit nog steeds hoog. Hij ademt een paar keer goed door, maar krijgt de spanning niet uit zijn lijf. Dat hoort ook bij deze bijzondere avond. Alles is gespannen.

Hij zit onrustig in een van de ouderwetse art-decofauteuils aan een glazen tafeltje en kijkt om zich heen. De ruimte met donkere houten lambriseringsen en een diepblauw tapijt is niet ongezellig. In de hoek staat een barretje van hetzelfde hout als de lambrisering. Aan het plafond hangen mooie lampen die een sfeervol licht geven door het kleurige met art deco versierde melkglas. Een beetje klein en donker misschien, maar niet onvriendelijk.

Een plek waar je als gewone bezoeker nooit zult komen. Misschien in het uitzonderlijke geval van een rondleiding door dit gebouw. Maar dat is dan altijd onder begeleiding en met een

groepje. Niet zoals hij nu: alleen, in deze ruimte vol geschiedenis. Hier hebben ze allemaal gezeten: de danseressen van het showballet met glitterschoenen en minuscule, weinig verhullende kostuums. De muzikanten van de revue, de zangers en cabaretiers van begin vorige eeuw. De goochelaars, clowns en soms zelfs wilde dieren tijdens het eindejaarscircus. Filmvertoningen waren toen nog schaars. Al deze mensen vertoonden in het theater hun kunsten en zaten voor de show in deze ruimte kletsend en lachend hun zenuwen in bedwang te houden. Met drank en sigaretten. Net als hij nu. Alleen rookt hij allang niet meer en de drank is nog onderweg. Waar blijft ze met die verdomde fles? Als ze hem maar niet vergeet... Hij ademt eens diep door.

Louis probeert zich voor de geest te halen hoe vaak hij al op deze plek is geweest, maar dat is wazig. Vaak met filmregisseurs en producenten. Meestal als regieassistent. Soms als productieleider. Cruciale functies achter de schermen, nooit in de spotlights. Hij kent de zenuwen die deze ruimte kunnen vullen, maar altijd die van anderen. Nerveus rokende collega's in smoking. Met drank en veel hysterisch gelach. Het manische heen-en-weergeijsbeer van de mensen die achteraf een praatje moeten houden of geïnterviewd worden.

Maar nu is het zijn beurt om zenuwen te voelen. Vanavond is hij hier niet als assistent of productiemedewerker. Hij is hier als regisseur.

Hier heeft hij al die jaren naartoe gewerkt. Na alle afwijzingen, teleurstellingen en twijfels was het dan uiteindelijk gelukt. De zenuwen gieren door zijn keel en drukken als een onzichtbare hand op zijn borst. Zijn ademhaling is snel en gejaagd. Waar blijft die fles wijn? Hij kijkt voor de zoveelste keer op zijn horloge. Nog een minuut of twintig, gokt hij. Dan zit de eerste officiële vertoning van zijn film erop. Dan gaat die de wereld in. Dan mag iedereen er iets van vinden en wordt het gemeengoed. De afgelopen weken

heeft hij daar steeds meer angst voor gekregen. Steeds meer last van zijn hart, dat hem 's nachts wakker houdt door op vreemde momenten heel even in te houden. Een verlengd moment tussen twee hartslagen in. Een akelig en angstaanjagend stil vacuüm. Net als hij beseft dat hij doodgaat als er geen volgende hartslag komt, herpakt het zijn gewone ritme. Dan doet zijn hart alsof er niks gebeurd is, maar de doodsangst blijft. Normaal gesproken houdt de wodka het onder controle. Vanavond is er wijn. Die houdt hem wat langer scherp. De wodka komt later wel. Zonder drank kan hij een avond als deze sowieso niet aan.

Het is raar om in dit prachtige filmtheater naar zijn eigen werk te kijken. Hij had de mooiste plek in de zaal gehad. In de Koninklijke Loge, het eerste balkon. Naast hem zat zijn producent Marcus met een vrouw in een akelig strakke jurk. Louis had haar nog nooit ontmoet, maar aan de knipoog van Marcus te zien hoorde ze er vanavond wel bij. Aan de andere kant zijn zoon Robert met diens vriendin Lucy. Er was geen rij stoelen voor hem, alleen een balustrade, maar die was zo ver weg dat hij meer dan vorstelijke beenruimte had. Het was aangenaam warm in de zaal. Hoewel veel mensen elkaar kenden, was het toch muisstil tijdens de scènes die dat verlangden en werd er gelachen waar het mocht en kon. Dat deed hem goed. Bij de moordscène voelde hij de spanning in de zaal stijgen. De klappen op het hoofd van de hoofdrolspeelster lieten een golf van afgrijzen door het publiek gaan en Marcus grinnikte zachtjes. Louis voelde een por van een elleboog in z'n zij. Het geluid in de zaal was zo fantastisch dat het gekraak van haar schedel toen die werd ingeslagen zelfs een koude rilling over Louis' rug joeg. Deze scène had hij misschien wel het vaakst gezien van allemaal. Zijn twijfel was groot geweest. Moet ik dat wel laten zien? Is dat echt nodig of alleen maar een overbodig effect? Maar toen hij de reactie in de zaal voelde wist hij zeker dat het zo moest. Ondanks die bevestiging voelde hij de paniek

opkomen. De film liep op z'n einde en zo meteen zou er applaus volgen. Of niet. Er zou nagepraat moeten worden en achteloos worden gerecenseerd. Bij die gedachte brak het zweet hem uit en had hij zijn ademhaling niet meer onder controle. Zowel Marcus als Robert liet hem gaan toen hij was opgestaan. Zo miste hij weliswaar de laatste scènes, maar daar kon hij mee leven. Hij had de film al vaak gezien. Aan de montagetafel had hij uren zitten zwoegen en ploeteren, samen met zijn editor. Honderden keren waren die scènes langsgelopen. Soms moest er een worden geschrapt. Dat kostte hem telkens een stukje van zijn leven. Knippen en weggooien. En nogmaals kijken. Met slapeloos doorwoelde nachten vol twijfel of het er echt beter van geworden was. En toen was er die eerste versie waar hij zich enigszins tevreden over voelde. Een viewing voor de producent en wat anderen in een klein zaaltje. Applaus en kritiek. Allebei terecht en allebei weer reden voor diepe twijfel. Dus weer terug naar de montagetafel. Na drie maanden op de filmset volgden meer dan twee jaar monterend achter de computer, die hem gevoelsmatig een heel decennium gekost hadden. Doodop en nooit echt tevreden.

Maar nu is het zover: de officiële première. Met een bomvolle zaal, een enorm doek en het meest geavanceerde geluid denkbaar. Die spanning is te veel. Het liefst zou hij gewoon weggaan, stiekem wegsluipen en in z'n eentje nagenieten van de avond ergens in een cafeetje waar hij niemand kent. En waar de drank nooit opraakt.

Maar in plaats daarvan zit hij nu achter het toneel in een duistere ruimte te wachten.

Zijn blik glijdt over de wand met foto's van oude revueartiesten en hij kijkt nog maar eens op zijn horloge. Waar blijft die verdomde fles... Zijn hart slaat een kleine slag over, maar er volgt geen paniek.

'Ah, hier zit je!' Marcus komt met een groot gebaar de ruimte

binnen. Hij heeft een fles champagne in zijn hand. Zijn smoking is veel te krap en zijn haar zit warrig. ‘Ik loop je te zoeken, man... Zo, deze maken we maar even soldaat, lijkt me,’ zegt hij lachend. Hij vervolgt: ‘Ik heb even om me heen gekeken, maar ze zitten er helemaal in. Volgens mij vinden ze het geweldig, man.’ Geanimeerd begint hij de fles te ontdoen van alle obstakels die tussen hen en het bruisende vocht in staan. Hij is er bedreven in.

‘Ik weet niet, hoor Marcus. Ze pikken de meeste dingen wel op. Maar zijn ze echt bij de les, denk je?’ Louis kijkt naar zijn producent.

Marcus opent de fles behendig en kijkt zoekend naar glazen om zich heen.

‘Vriend... Het is een première. Mensen hebben een uitje. Ze hebben hun mooiste kleren uit de kast getrokken of een jurk gehuurd. En ze zien elkaar weer eens, hebben vaak al een slok op... Dus nee, helemaal bij de les zijn ze niet. Lastig publiek, maar dat weet jij best. Ik heb als producent nog nooit een première meegemaakt waar iedereen helemaal “bij de les” was.’

Hij lacht, pakt twee longdrinkglazen vanachter de kleine bar en begint vrij wild de champagne in te schenken, waardoor het schuim over de rand gulpt.

‘Maak je nou geen zorgen. Hier, dit heb je sowieso verdiend.’

De deur van de kleine ruimte zwaait opnieuw open en het blonde meisje komt binnen met een dienblad met daarop een fles wijn en één glas. Verbaasd kijkt ze naar Marcus, die een tot de rand gevuld longdrinkglas vol champagne aan Louis geeft en het tweede net wil volschenken.

‘O, u hebt al,’ stamelt ze.

De twee mannen in smoking lachen.

‘Nou, zet maar neer, hoor. Die komt wel op,’ zegt Marcus met zijn luide stem, en Louis neemt een grote slok. Goeie champagne. Dat kun je wel aan Marcus overlaten. Als producent is hij soms

een ramp en totaal ongeorganiseerd, maar als het op eten en drinken aankomt is alles altijd tiptop in orde. Het meisje zet de fles chardonnay op de bar.

‘Had u verder nog iets gewenst?’ vraagt ze vriendelijk.

Marcus schudt zijn hoofd. Louis kijkt naar de bubbelende champagne in zijn glas. Prachtige heldere belletjes die zomaar ergens onder in het glas lijken te ontstaan en zich dan opeens bevrijden, waarna ze met een noodvaart de oppervlakte opzoeken en verdwijnen. Iemand heeft hem ooit verteld dat er van champagne zonder het koolzuur eigenlijk alleen een matige witte wijn overblijft. Maar met de belletjes erin is het goddelijk en fris. Zeker deze.

‘Oké, we doen het zo,’ zegt Marcus. ‘Na het applaus ga ik het podium op en hou een kort praatje. Dan roep ik jou erbij en vertel jij je verhaal.’

Louis’ ademt stokt en hij voelt zijn wangen gloeien. Hij vindt een praatje houden voor publiek het allerergste wat er is. Hij heeft uitdrukkelijk aangegeven dat hij na de film niets wil zeggen, maar nu zet zijn producent hem voor het blok.

‘Ik doe dat niet, Marcus... dat weet je,’ stamelt Louis. ‘Ik heb geen verhaal. Ik ga dat niet doen.’

Marcus zucht en schenkt opnieuw wat champagne in het glas van Louis.

‘Loop nou niet te zeiken, man. Je hebt keihard gewerkt aan deze film. Jarenlang geleurd met het script, en dat heeft je een hoop gekost, toch?’

Louis knikt.

‘Precies. Nu is die film eindelijk klaar en willen mensen je graag even horen praten, luhannes. Je zet je er maar overheen. Jij houdt je verhaal en als dat klaar is halen we alle acteurs en de belangrijkste crewleden erbij – bosje bloemen, fotomomentje, interviews met de gezellige roddelrubriekjes, strikje af en *party time*... oké?’

Louis voelt zijn hart nu serieus tekeergaan. In een gestaag ritme weliswaar, maar minstens even angstaanjagend als tijdens die momenten van onregelmatigheid.

‘Maar wat moet ik dan zeggen?’

Marcus zucht.

‘Dat je zo blij bent en dat iedereen zo tof is. Je crew en je producent natuurlijk.’ Hij lacht hard. ‘En “bedankt zus en bedankt zo” – weet ik veel. Je bent toch blij? Ja toch?’

Louis knikt.

‘Nou, zeg dat dan: dat je blij bent.’

Louis kijkt op zijn horloge. Hoe laat zijn ze ook alweer begonnen? Is het al zover? Marcus ziet hem kijken en loopt naar de deur om het geluid uit de zaal te kunnen horen. Harde, opzweepende spannende muziek die langzaam overgaat in het geluid van wind en regen.

‘Laatste scène...’ Louis pakt de fles champagne. ‘Dit is de laatste scène. Zijn we dáár al?’

Marcus knikt en sluit de deur.

‘Ja, man. Het kan me niet schelen of je daarna instort of je zo lam zuipt dat je denkt dat je fucking Coppola bent, maar je gaat wat zeggen. Jij kunt dat en ik ben bij je. Oké?’

Louis vult zijn glas nogmaals tot aan de rand en neemt drie grote slokken.

Hij knikt en Marcus pakt hem bij zijn schouders.

‘Oké, *let’s go...*’

Samen lopen ze door het smalle gangetje dat naar het podium leidt. Het geluid van de film wordt steeds luider en Louis’ hart dendert steeds harder tegen zijn ribbenkast.

‘Nog twee minuten... en tien seconden,’ fluistert hij tegen Marcus. ‘Deze muziek.’

Toen de componist zijn werk aan hem had laten horen was Louis opgestaan en had hem ondanks zichzelf gekust van ontroe-

ring en bewondering. Een melodie die diep in zijn binnenste iets raakte. Als hij ook maar ergens in zijn lichaam een greintje muzikaal talent had gehad, was dit precies de compositie geweest die hij had gemaakt. Alleen zorgde het feit dat de muziek zo dwingend mooi was wel weer voor nóg een nieuwe hermontage. Iedereen was gestoord van hem geworden. Marcus had hem wel kunnen villen. Maar het was nodig om deze prachtige muziek te laten samenvallen met de ontknoping die zich nu in de zaal ontvouwt. Ze staan samen onder aan het trapje dat naar het podium leidt. Daar waar hij inderdaad aan al die mensen kan laten zien dat het hem eindelijk gelukt is. Dat hij zesenvijftig jaar moest worden om zijn eerste speelfilm te maken. Zijn benen zijn krachtteloos en hij voelt zich opeens vreselijk misselijk. Het gangetje en het trapje worden telkens onscherp en alles begint te draaien voor zijn ogen.

‘Ik ga nog even naar de plee, Marcus.’

Marcus pakt zijn arm stevig vast en blaft hem toe.

‘Ben je besodemierterd, niet nu! Dan hou je het maar even op. Afknijpen!’

Louis ademt diep in en uit terwijl Marcus zijn arm vasthoudt.

Langzaam stopt de draaierigheid. De slappe benen en de misselijkheid blijven wel...

‘Komt-ie.’ Marcus knijpt nu hard in Louis’ arm.

Uit de zaal klinkt een enorm applaus. Zo hard dat Louis ervan schrikt. Het is het geluid van een oprecht enthousiast publiek.

‘Zie je wel!’ Marcus schreeuwt om zich verstaanbaar te maken. ‘Ze vinden het geweldig, man!’

Louis glimlacht, maar is nog steeds in de war van het lawaai vanuit de volle zaal. Het lijkt maar niet minder te worden; het zwelt eerder aan tot een orkaan van geklap en gejoel.

Louis kijkt in het bezwete rode gezicht van Marcus, die opgewonden laat weten dat hij het trapje op gaat. ‘Ik roep je zo. Dan

kom je gewoon bij mij staan, oké? En je gaat verder nergens heen. Begrepen?’

Louis knikt. Marcus geeft hem een harde klap op zijn schouder en hijst zijn zware lijf met enige moeite het smalle trapje op.

Het applaus verstomt maar langzaam. Louis hoort dat Marcus aan zijn verhaal begint. Zijn stem buldert door een microfoon nog zwaarder dan normaal. Louis’ smokinghemd is nu doornat van het zweet en het voelt alsof hij echt moet kotsen. De belangrijkste acteurs hebben zich inmiddels ook in het halletje verzameld. Pratend en elkaar druk omhelzend staan ze te trappelen in hun mooiste outfits.

Iemand probeert iets tegen hem te zeggen, maar Louis kan het dronken gefluister niet verstaan. Handen wrijven hem liefdevol over zijn schouders en er landt een kus op zijn linkerwang. Maar zijn gekokhals wordt nu serieus en Louis moet zijn uiterste best doen om niet over zijn nek te gaan.

Daar zijn het applaus en het gejoel weer, misschien nog wel harder dan daarnet. Louis schrikt opnieuw en kijkt omhoog, het trapje op. Daar verschijnt opeens het bezwete gezicht van Marcus, die hem blijkbaar heeft aangekondigd en hem wenkt. Hij zet een stap op de eerste trede. En dan de volgende. Er lijkt geen einde aan te komen. Louis probeert de donkere zaal in te kijken, maar twee grote spotlights schijnen hem vol in zijn gezicht, waardoor hij niets ziet. Zijn oren tuiten van het overweldigende applaus en Marcus neemt hem mee naar het midden van het podium.

Daar is de microfoon. Marcus levert hem daar af en doet een stap terug. Daar staat hij, zwetend en wel. De alcohol, die tot aan het trapje nog enigszins aangenaam bezwerend door zijn lijf had gestroomd, lijkt nu verdwenen en de onverdoofde realiteit raast nu met ontembare kracht naar binnen. Een zaal met mensen die naar hem kijken. Meer dan duizend mensen die vol verwachting uit hun stoel zijn opgestaan nadat ze een film hebben gezien die

ze blijkbaar enorm waarderen. Meer dan duizend mensen, die nu doodstil zijn. Elke ademteug is hoorbaar. Voelbaar. En hij. Louis Koch, zesenvijftig jaar oud. Gescheiden vader, alleenwonend alcoholist en nu eindelijk filmmaker. Hij moet wat zeggen. Iets.

‘Bedankt allemaal... eh... bedankt... voor...’

Zijn tong lijkt zich niet meer thuis te voelen in zijn mond en zijn stem maakt een vreemde huppelsprong, alsof hij in jaren niet meer gebruikt is. Alles valt even stil. Hij kijkt de donkere zaal in op zoek naar houvast. Een aanknopingspunt.

‘Toen ik begon met... Nee, dat moet ik anders zeggen. Ik las ooit een berichtje. En, eh... Ik begon ooit met schrijven van een verhaal dat... Dit verhaal dus. Ik begon daar ooit mee en, eh... Nou ja... Ik wist toen niet dat...’

Opeens gaan de zaallampen aan. Meer dan duizend mensen staan vol in het licht en zorgen ervoor dat al zijn gedachten spontaan in het niets verdwijnen. Alsof elke verwachtingsvolle blik een deel van zijn verhaal opzuigt en hem in een machteloos vacuüm achterlaat. Elk sprankje zelfvertrouwen lost op als sneeuw voor de zon en er blijft niets over. Geen gedachten, geen idee. Een zandvlakte zonder een zuchtje wind. Niets dan het dierlijke instinct om te vluchten. En datzelfde instinct besluit dat ook te doen. Hij rent het trapje af, het smalle gangetje door, de ruimte met de donkere lambrisering in. Het blonde meisje achter het barretje kijkt hem nauwelijks aan en Louis grist de geopende fles chardonnay mee en gaat door een deur de andere gang in. Daar voelt hij zijn maaginhoud omhoogkomen en hij vlucht het toilet binnen.

Als hij de deur op slot heeft gedraaid zet hij de fles neer en valt op zijn knieën voor de toiletpot. Hij wacht op de golf die komen gaat. Na een paar keer goed doorademen lijkt het overgeven echter achterwege te blijven. Maar dan slaat er een onontkoombare grote golf van paniek en misselijkheid over hem heen en steekt

hij zijn hoofd diep in de toiletpot. Opgelucht staat hij op en veegt zijn mond af aan het handdoekje dat er hangt. Hij pakt de fles wijn, zet die aan zijn mond en drinkt. Zonder te proeven. Zonder genot. Slok na slok. Puur op zoek naar effect. Hij sluit het deksel van de toiletpot en zakt erop neer. Tranen stromen over zijn wangen. Hij slaat met zijn hoofd tegen de muur en praat hardop tegen zichzelf.

‘Ongelooflijke loser! Wat een laffe lul ben je toch!’ Hij neemt nog een paar grote slokken en trekt zijn strikje los, terwijl de tranen blijven komen.

‘Is hij door deze gang weggegaan?’

Louis hoort tot zijn schrik de stem van zijn zoon in de gang en die van het meisje achter de bar.

‘Papa?! Papa!’

Hij houdt zich stil op het toilet en hoort de haastige voetstappen van Robert, die door de gang richting de uitgang snellen.

‘Misschien zit hij op het toilet?’ oppert het meisje vanachter haar barretje.

De voetstappen stoppen en komen langzaam terug.

‘Pap?’ Robert klopt op de deur. Louis zet de fles aan zijn mond en drinkt.

‘Pap... Je moet van dat toilet af komen. Echt, iedereen wacht op je. Ze zijn uitzinnig... Pap?’

Louis aarzelt, neemt nog een forse slok tot er nog maar een bodempje over is, en draait uiteindelijk de deur van het slot. Robert trekt hem meteen helemaal open. Hij ziet er geweldig uit in zijn donkerblauwe fluwelen smoking. Driedelig en superstrak gesneden. Zijn lakschoenen glimmen uitbundig, in schrill contrast met de gewone, licht versleten leren schoenen die Louis zelf onder zijn smoking aanheeft.

‘Kom.’ Robert steekt zijn hand uit. Louis zet de fles naast de toiletpot en wrijft met zijn hand over zijn betraande gezicht. ‘Plens

wat water in je smoel en dan gaan we gewoon naar boven. Het ergste is nu geweest, toch?’ Louis lacht bleekjes. Inderdaad, veel erger kan het niet meer worden.

‘Ben je boos?’ vraagt hij zachtjes terwijl hij Robert niet durft aan te kijken.

‘Pap, ik ben ontzettend trots op je! Wat een film. Geweldig!’ Nu durft hij zijn zoon even aan te kijken. Zijn welgemeende en lieve compliment ontroert hem en hij buigt zich voorover om de fles te pakken.

‘En laat die fles staan!’ Robert klinkt streng. Zo streng dat Louis gehoorzaamt en zich door zijn zoon omhoog laat hijsen.

*

‘O, dank je wel. Dat is fijn om te horen. Tof dat je gekomen bent...’ Louis beweegt zich door de menigte die zich verzameld heeft in de hal van de oude bioscoop en neemt de warme complimenten in ontvangst. Natuurlijk weet hij ook wel dat mensen hem geen kritiek zullen leveren op een première. Dat doen ze wel tegen elkaar, of de volgende dag in de krant. Maar de toon en inhoud van de complimenten zijn oprecht. Dat verrast hem in positieve zin.

Robert blijft als een chaperonne bij hem in de buurt. Dat heeft Louis wel in de gaten, en het voelt fijn. Als mensen een te lang verhaal beginnen sleept Robert hem mee met de smoes dat hij nog interviews moet doen. Het enige wat hij dan hoeft te doen is glimlachend een verontschuldiging gebaar maken. Andere mensen zeggen niets, maar knipogen alleen of klappen even in hun handen. Weer anderen steken van een afstandje hun duim omhoog en zeggen iets zonder geluid, met overdreven stille articulatie. Om hem zo duidelijk te maken dat ze elkaar later nog wel even zullen spreken. Maar het ziet er vreemd en een beetje lachwekkend uit, als vissen op het droge. Iedereen heeft een glas,